

INGLIZ TILI O'RGANUVCHILARIDA O'QIB TUSHUNISH KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISH UCHUN QO'LLANILADIGAN USULLAR

Tursunoy Ortiqova Jumanazar qizi

Termiz shahar 10-maktab Ingliz tili

Tel: 99 758 39 48

Annotatsiya. Ushbu maqolada biz ingliz tilini o'rganuvchilarda o'qishni tushunish ko'nikmalarini rivojlantirish, ularning samaradorligi va ta'siriga oydinlik kiritish uchun ishlatiladigan turli usullarni o'rganamiz.

Kalit so'zlar: o'qishni tushunish, ingliz tilini o'rganuvchilar, usullar, kompetentsiya, tilni o'zlashtirish, strategiyalar, baholash, kognitiv ko'nikmalar.

Аннотация. В этой статье мы исследуем различные методы, используемые для развития навыков зимней цусинши у изучающих английский язык, чтобы пролить свет на их эффективность и влияние.

Ключевые слова: понимание прочитанного, изучающие английский язык, подмышечные впадины, компетентность, владение языком, стратегии, оценка, когнитивные навыки.

Annotation. In this article we will learn various methods used to develop qishn tsushinsha skills in English learners, to clarify their effectiveness and impact.

Keywords: reading comprehension, English learners, achillary, competence, language acquisition, strategies, assessment, cognitive skills.

O'qishni tushunish tilni o'zlashtirishning asosiy mahoratidir va u ingliz tilini o'rganuvchilarda kompetentsiyani rivojlantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. O'qishni tushunish qobiliyati nafaqat o'quvchilarga yozma matnlarni tushunishda yordam beradi, balki umumiy tilni bilishga ham katta hissa qo'shadi.

Ingliz tilini o'rganuvchilarda o'qishni tushunish ularning ingliz tilidagi yozma matnlarni tushunish va tushunish qobiliyatini anglatadi. O'qishni tushunish bo'yicha malakani rivojlantirish samarali muloqot, akademik muvaffaqiyat va umumiy tilni bilish uchun juda muhimdir. Ingliz tilini o'rganuvchilarda o'qishni tushunish ko'nikmalarini oshirish uchun turli usullar va strategiyalar mavjud. Bu yerda ba'zi umumiy yondashuvlar:

- Lug'atni shakllantirish: tushunish uchun kuchli lug'at zarur. Ingliz tilini o'rganuvchilar so'z bilimlarini kengaytirish uchun so'zlar ro'yxati, kartochkalar va

kontekstga asoslangan lug'at mashqlari kabi mashg'ulotlardan foydalanishlari mumkin.

Kuchli so'z boyligini yaratish haqiqatan ham ingliz tilida tushunish va muloqot qilish qobiliyatini yaxshilash uchun juda muhimdir. Ingliz tilini o'rganuvchilar so'z bilimlarini kengaytirish uchun foydalanishi mumkin bo'lgan ba'zi samarali strategiyalar va tadbirlar:

So'zlar Ro'yxati:

- Muayyan mavzular yoki qiziqish mavzulari asosida so'zlar ro'yxatini yarating. Masalan, siz oziq-ovqat, sayohat, his-tuyg'ular yoki texnologiya bilan bog'liq so'zlar ro'yxatini tuzishingiz mumkin.

- Ta'riflar va misol jumalari bilan tuzilgan so'zlar ro'yxatini taqdim etadigan lug'at kitoblari, onlayn manbalar yoki til o'rganish dasturlaridan foydalaning.

Flashcards:

- Bir tomonida maqsadli so'z, boshqa tomonida esa uning ta'rifi yoki misol jumlasini bo'lgan fleshkartalar yarating.

- Yangi so'zlar xotirasini mustahkamlash uchun kartochkalarni muntazam ravishda ko'rib chiqing.

- Samarali yodlash uchun oraliq takrorlash texnikasini taklif qiluvchi raqamli fleshkarta ilovalaridan foydalanishni o'ylab ko'ring.

Kontekstga Asoslangan Lug'at Mashqlari:

- Keng o'qing: kitoblar, gazetalar, jurnallar va onlayn maqolalar kabi muntazam o'qish bilan shug'ullaning. Notanish so'zlarga e'tibor bering va ularning ma'nosini kontekstdan chiqarishga harakat qiling.

- Kontekstga asoslangan mashqlar: yangi o'rganilgan so'zlar yordamida jumalarni kontekstda qanday ishlatilishini tushunish uchun yozing. Bu so'z ma'nolari va ishlatilishini tushunishingizni mustahkamlashga yordam beradi.

- Tinglashni mashq qiling: ingliz tilidagi filmlar, teleko'rsatuvlar, podkastlar va yangiliklar translyatsiyalarini tomosha qiling. Yangi so'zlar ishlatiladigan kontekstni tushunishga e'tibor qarating.

Onlayn Lug'at Manbalari:

-Lug'at veb-saytlari, mobil ilovalar va onlayn kurslar kabi onlayn so'z birikmalarini yaratish manbalari va vositalarini o'rganing.

- Ko'pgina veb-saytlar va ilovalar kunlik yoki haftalik so'zlarni taklif qiladi, bu sizni muntazam ravishda yangi so'zlar bilan tanishtirishi mumkin.

Til Almashish Bo'yicha Sheriklar:

- Til almashish dasturlari orqali ingliz tilida so'zlashuvchilar yoki boshqa o'quvchilar bilan bog'laning. Boshqalar bilan suhbatlar sizni so'z boyligining keng doirasiga olib kelishi mumkin.

- Haqiqiy suhbatlarda yangi so'zlarni muhokama qilish va mashq qilish imkoniyati sifatida til almashish sessiyalaridan foydalaning.

So'z o'yinlari va jumboqlar:

- Lug'atni o'rganishni yanada qiziqarli va interaktiv qilish uchun Scrabble, krossvord va so'z qidirish kabi so'z o'yinlarini o'ynang.

- Mobil ilovalar va veb-saytlar ta'limiy va yoqimli bo'lishi mumkin bo'lgan turli xil so'z o'yinlarini taklif qiladi.

Lug'at jurnalini saqlang:

- Yangi so'zlarni, ularning ta'riflarini va misol jumllarini yozadigan lug'at jurnalini saqlang.

- Xotirangizni mustahkamlash uchun lug'at jurnalangizni muntazam ravishda ko'rib chiqing.

Yozish va gapirishda lug'atdan foydalaning:

- Yangi o'rganilgan so'zlarni yozma topshiriqlaringizga va og'zaki suhbatlarga qo'shib, ulardan foydalanishni mashq qiling.

- So'zlarni to'g'ri ishlatishingizga ishonch hosil qilish uchun o'qituvchilar, tengdoshlar yoki til almashish bo'yicha sheriklardan fikr-mulohazalarni qidiring.

Esda tutingki, kuchli so'z boyligini yaratish vaqt va izchil harakat talab qiladi. O'zingizga sabr qiling va so'z boyligini kengaytirishni ingliz tilini o'rganish sayohatingizning muntazam qismiga aylantiring.

• Ovoz chiqarib o'qish: matnni ovoz chiqarib o'qish o'quvchilarga talaffuz va intonatsiyani mashq qilishda yordam beradi va bir nechta hislarni jalb qilish orqali tushunishni yaxshilaydi.

• Keng o'qish: o'quvchilarni kitoblar, gazetalar, jurnallar va onlayn maqolalar kabi ko'plab materiallarni o'qishga undash ularni turli xil lug'at, yozish uslublari va mazmuniga ta'sir qiladi.

• Savol-javob: matnni o'qib bo'lgach, o'quvchilar bu boradagi savollarga javob berishlari mumkin. Bu ularning tushunchalarini mustahkamlashga yordam beradi va tanqidiy fikrlashni rag'batlantiradi.

• Xulosa: o'quvchilardan o'qiganlarini o'z so'zlari bilan umumlashtirishni so'rash ularga ma'lumotlarni jamlash va samarali ishlashga yordam beradi.

- Kontekstli maslahatlar: o'quvchilarga notanish so'z yoki iboralarning ma'nosini aniqlash uchun kontekstli maslahatlardan foydalanishga o'rgatish ularning tushunish ko'nikmalarini oshirishi mumkin.

- Grafik organayzerlar: aqliy xaritalar, diagrammalar va diagrammalar kabi vositalar o'quvchilarga matndagi ma'lumotlarni vizual tarzda tartibga solish va tushunishga yordam beradi.

- Bashorat qilish va oldindan ko'rish: o'quvchilarni nima o'qishi haqida bashorat qilishga undash va sarlavhalar, sarlavhalar va illyustratsiyalarni oldindan ko'rish ularni mazmunga tayyorlashi va tushunishni yaxshilashi mumkin.

- Munozara va guruh faoliyati: o'quvchilarni munozaralarga, kitob klublariga yoki o'qish materiallari bilan bog'liq guruh mashg'ulotlariga jalb qilish hamkorlik va tushuncha almashish orqali ularning tushunchalarini chuqurlashtirishi mumkin.

- Tanqidiy fikrlash: o'quvchilarni matnlarni tahlil qilish va baholashga, muallifning maqsadini aniqlashga va noto'g'ri fikrlarni tan olishga o'rgatish ularning umumiy o'qishni tushunish ko'nikmalarini yaxshilashi mumkin.

- Adabiy tahlil: ilg'or o'quvchilar uchun syujet, xarakterni rivojlantirish, mavzu va simbolizm kabi adabiy elementlarni o'rganish ularning murakkab matnlarni tushunishini kuchaytirishi mumkin.

- Muntazam mashq: izchil o'qish amaliyoti tushunishni yaxshilash uchun juda muhimdir. O'qish uchun ajratilgan vaqtni ajratish mahoratni rivojlantirish uchun muhimdir.

- Fikr-mulohaza va baholash: o'quvchilarga o'qishni tushunish mashqlari va baholari bo'yicha konstruktiv fikr-mulohazalarni taqdim etish ularga yaxshilanish yo'nalishlarini aniqlashga yordam beradi.

Ushbu usullarni ingliz tilini o'rganuvchilarning o'ziga xos ehtiyojlari va bilim darajalariga moslashtirish muhimdir. Bundan tashqari, qo'llab-quvvatlovchi va qiziqarli o'quv muhitini yaratish o'quvchilarni o'qishni tushunish qobiliyatlarini samarali rivojlantirishga undashi mumkin.

Muhokama:

O'qishni tushunish kognitiv, lingvistik va madaniy jihatlarni o'z ichiga olgan ko'p qirrali mahorat ekanligini tan olish muhimdir. Shuning uchun ushbu usullarning muvaffaqiyati o'quvchilarning individual xususiyatlariga va ular qo'llaniladigan kontekstga qarab farq qilishi mumkin. Bundan tashqari, davom etayotgan baholash va mulohazalar taraqqiyotni kuzatish va individual ehtiyojlarni moslashtirish uchun juda muhimdir.

Xulosalar:

Xulosa qilib aytganda, o'qishni tushunish ingliz tili kompetentsiyasining asosidir. Lug'at tuzish, izohlash, so'roq qilish texnikasi va ko'rgazmali qurollarning kombinatsiyasidan foydalanish ingliz tilini o'rganuvchilarda ushbu mahoratni sezilarli darajada oshirishi mumkin. Shu bilan birga, ushbu usullarni individual o'quvchilarning ehtiyojlariga moslashtirish va taraqqiyotni samarali nazorat qilish uchun doimiy qo'llab-quvvatlash va baholashni ta'minlash juda muhimdir.

- O'quvchilarning bilim darajasi va individual ehtiyojlari asosida ko'rsatmalarni sozlang.

- Tushunish qobiliyatini kengaytirish uchun turli xil matnlarni o'qishni rag'batlantirish.

- Turli xil o'qish materiallariga kirishni ta'minlash orqali o'qish madaniyatini rivojlantirish.

- Ta'limni jalb qilish uchun texnologiya va multimedia resurslarini qo'shing.

- Ilg'or tajribalarni baham ko'rish va o'qishni tushunishni rivojlantirishning samarali usullaridan xabardor bo'lish uchun boshqa o'qituvchilar bilan hamkorlik qiling.

Ushbu usul va takliflarni amalga oshirish orqali o'qituvchilar ingliz tilini o'rganuvchilarga malakali o'quvchi bo'lish va ularning umumiy til malakasini oshirish imkoniyatini berishlari mumkin.

Adabiyotlar.

1. O.,zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori, 20.04.2017 yildagi PQ-2909-son
2. Aborisade, P. A. (2012). "Supporting English Language Teaching Using 21st Century ICT Tools." English Language Teaching Today (ELTT) Vol. 9, pp.16-22.
3. Crystal, D. (2007). The Fight for English: How Language Pundits ate, shot and left. Oxford: Oxford University Press.
4. Полат Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Е.С. Полат. – М. : Академия, 2000 – С. 43-45.
5. <https://doi.org/10.24412/2181-1784-2022-5-2-538-54>